

L.S.

Mijn reactie bestaat uit twee delen: ik start met de emotie (om het uit de weg te hebben) en het gevoel dat ik er van krijg als ik er doorheen lees. Daarna sluit ik af met inhoud.

Dit wetsvoorstel is een verschrikking! De personen die het geschreven hebben lijken niet de reacties op het vorige wetsvoorstel (Onderwijs op een andere plek dan school) te hebben gelezen, noch geluisterd te hebben naar de argumenten van de belangenpartijen in de aanloop naar dit wetsvoorstel. Hier druipt een en al wantrouwen, discriminatie en het onmogelijk maken van elke vorm van onderwijs door ouders die zich niet thuis voelen op scholen door hun geloofsovertuiging. Er staan ook nog heel veel onzekerheden, onduidelijkheden en “daar-komen-we-nog-op-terugs” in, die, gezien het voortraject, geen positieve hoop geven voor de toekomstige gesprekken.

Dat de wet moet veranderen staat hier niet ter discussie, maar nu wordt er een soort saus over de huidige wet gelegd die het onverteerbaar maakt. Het is niet te gebruiken in de dagelijkse/jaarlijkse praktijk, het vraagt onevenredig veel van ouders die het in vele gevallen al zwaar genoeg hebben en lijkt een klap in het gezicht van de huidige wetgeving en grondrechten.

Zo, dat lucht op!

Inhoudelijk heb ik vier hoofd bezwaren: vrijheid van geloof, vrijheid van onderwijs, discriminatie en privacy. In deze reactie ga ik focussen op die bezwaren omdat mijn de tijd, de energie noch woorden ontbreken om op alles in te gaan.

Vrijheid van geloof:

Dit wetsvoorstel perkt de vrijheid van geloof in. Hoewel het wetsvoorstel benoemt dat bij de beoordeling van de vrijstelling het geloof niet getoetst wordt, wordt de vrijstelling van de inschrijfplicht niet goed gekeurd als niet aan de eisen voldaan is. Op dit moment is de vrijstelling van rechtswege gegarandeerd (dan negeer ik even dat in de praktijk zeker niet altijd goed mee omgegaan wordt door LPA's, rechters en landelijke en lokalen politici). Op het moment dat aan de eisen niet voldaan is, dan vervalt de vrijstelling en dus, in het verlengde daarvan, de vrijheid van geloof. De ouders worden verplicht om het (of de) kind(eren) in te schrijven op een school die niet past bij hun levensovertuiging en daarmee mogen ze van de overheid dus geen uiting geven aan de levensovertuiging. Dat zou, gekeken naar de grondwetten en –rechten, niet moeten kunnen en toch wordt het hier voorgesteld. De vrijheid van geloof moet ons beschermen van de staat om zich te bemoeien met ons privéleven en dit wetsvoorstel bemoeit zich aan de kern daarvan.

Dit gezegd hebbende snap ik heel goed dat elk kind recht heeft op onderwijs. Daar sta ik ook helemaal achter. De grote kracht van ouders die zelf hun kinderen onderwijzen is dat ze per jaar, per kind en soms zelfs per dag kunnen kijken wat het kind nodig heeft, binnen de geloofsovertuiging. Hierbij is het goed als ze dat bewust doen (bijvoorbeeld door middel van onderwijsplannen) en daarop ook reflecteren, maar nog steeds op basis van hun eigen geloofsovertuiging en in de vrijheid van het geloof die de staat moet beschermen.

Een veel beter idee zou zijn om thuisonderwijs los te koppelen van de huidige leerplichtwet en er een officiële onderwijsrichting van te maken. Dat wordt nu niet gedaan.

Vrijheid van onderwijs:

Zoals ik eerder al gezegd had, heeft elk kind recht op onderwijs. Maar dat onderwijs moet toegespitst zijn op het kind. Als docent vind ik het heel lastig dat ik onderwijs geef waarbij ik niet elke leerling perfect kan geven wat ze nodig hebben. Sommige leerlingen kunnen daar goed mee omgaan, anderen minder. Dat is het lot van het onderwijs op scholen, zeker met de keuzes die daarin gemaakt worden (doorgaans door schoolleiding, ministerie van OC&W en andere faciliterende organen).

Dit wetsvoorstel beperkt echter die vrijheid voor de ouders die het onderwijs op hun kind(eren) toespitsen. Het wetsvoorstel wil dat kinderen die thuis les krijgen hetzelfde onderwijs krijgen en op dezelfde manier gecontroleerd worden als schoolkinderen. Dat neemt alle flexibiliteit van het individuele onderwijs weg en als de coronacrisis iets heeft geleerd, is dat voor een groot deel kinderen niet logisch, nuttig of wenselijk. Daarnaast zitten er in de kerndoelen onderdelen die niet passen bij de geloofsovertuiging van sommige ouders.

De vrijheid van onderwijs is bedoeld dat de ouders zelf mogen kiezen wat voor soort onderwijs hun kinderen krijgen. Deze vrijheid wordt ingeperkt met het wetsvoorstel doordat er toetsen gemaakt moeten worden, naar de kerndoelen gewerkt moet worden en dat de voortgang van het (of de) kind(eren) bepaald of de vrijstelling van de inschrijfplicht kan aanblijven. Het onderwijs dat de ouders willen geven wordt van begin af aan vorm gegeven door bijvoorbeeld het onderwijs verplicht in het Nederlands te laten zijn (hierbij worden rijke bronnen aan goed onderwijsmateriaal volledig buitenspel gezet), het onderwijs in de eigen woning plaats te laten vinden (en daarmee de rijke leerzame buitenwereld een veel te kleine rol te geven) en dat alleen de ouder die het thuisonderwijs geeft de onderwijzer te laten zijn (daarmee de partner buitenspel te zetten en samenwerking met gelijkgestemden vrijwel onmogelijk te laten zijn).

Een alternatief zou zijn om de kerndoelen, toetsing en leerlingvolgsysteem uit het wetsvoorstel te verwijderen en in het onderwijsplan duidelijk te laten aangeven hoe de voortgang bijgehouden wordt. Bij oudere kinderen (lees 14 jaar en ouder) kan ook gekeken worden welke doelen gesteld worden voor de langere termijn.

Discriminatie:

Het wetsvoorstel vraagt onevenredig veel van de ouders van vrijgestelde kinderen dan van ouders van kinderen die naar school gaan. Ouders wiens kinderen genieten van schoolonderwijs krijgen geen onbekende personen over de vloer die bepalen of het huis geschikt is om onderwijs in te genieten. Hierbij wordt natuurlijk gezegd dat de inspecteur alleen in de ruimte waar het onderwijs plaats vindt, maar het onderwijs vindt doorgaans in het hele huis (en omgeving) plaats. In de woonkamer en slaapkamer wordt gelezen, in de keuken wordt gerekend, in de (speel)tuin is er gym, in de badkamer krijgen ze biologie en in de auto krijgen ze les over de verkeersregels om een paar voorbeelden op te noemen.

De eindtoets is voor schoolgaande kinderen geen verplichting, maar in dit wetsvoorstel is dat wel zo voor thuis onderwezen kinderen (samen met de andere twee toetsen).

Niet-bekostigde scholen hoeven niet toe te werken naar de kerndoelen.

De taaleis (3F) lijkt logisch, maar ook hier is sprake van discriminatie, gezien je van een *ouder* een harde eis gaat vragen. Bekwaamheid is niet altijd met een papiertje vast te stellen en het hebben van bepaalde papieren betekent niet automatisch dat er bekwaamheid is. Ook hier weer worden buitenlandse onderwijsproducten buitenspel gezet omdat het onderwijs in het Nederlands plaats moet vinden en dat veel materialen voor onderwijs in het Nederlands niet beschikbaar zijn voor niet-scholen.

Het is trouwens wel logisch dat de kinderen onderwijs krijgen over de Nederlandse taal (daar wonen we immers) en dat ze hier voortgang in maken. Dat staat buiten kijf. Echter is de eis voor de ouder die onderwijs geeft niet een garantie dat deze het taalniveau ook over kan dragen en dat een ouder die niet aan de eis voldoet het kind daar niet naar toe kan helpen ("levenslang (samen) leren").

Ook moet er een gesprek plaatsvinden met een (leerplicht?)ambtenaar. Dat hoeven kinderen die naar school gaan niet te doen. Als het idee is om de mening van het kind te vragen kan dat ook op andere manieren. Dit gaat niet uit van vertrouwen in de burgers, maar van wantrouwen. Veel beter zou zijn om het kind een stuk in het onderwijsplan te (laten) zetten over wat hij geleerd heeft en van het thuisonderwijs vindt.

Omdat elke ambtenaar/inspecteur zijn/haar eigen persoon is, is de kans dat er willekeur gaat plaatsvinden ook erg groot. Dat is nu al te zien hoe LPA's omgaan met de kennisgevingsbrieven elk jaar. Soms wordt het op gemeente niveau afgestemd (en daar zit al heel veel variatie in hoe er mee om gegaan wordt), maar dat kan ook per ambtenaar verschillen.

Privacy:

Het is al genoemd, maar een inspecteur die thuis komt en een ambtenaar die een gesprek heeft met o.a. het kind is een directe inbreuk op de privacy. Als een inspecteur thuis controleert of de woning wel een goede leeromgeving is lijkt op het eerste blik gelijkwaardig omdat ze dat bij scholen ook doen. Maar een huis is niet een school. Een huis moet een plek van veiligheid zijn voor ouder en kind. Een onbekende die dan komt controleren of het ook echt een veilige plek is, is een directe (negatieve) beïnvloeding van die veiligheid (observeerder die het geobserveerde beïnvloed). Op deze manier moeten alle woningen van alle kinderen gecontroleerd worden en dat is niet HUBO (haalbaar, uitvoerbaar, betaalbaar en organiseerbaar).

Daarnaast is op dit moment niet helder waarop ze gaan beoordelen. Dat geeft veel ruimte voor willekeur van de beoordelaar en geeft de burger die gebruik wil maken van deze wetgeving onvoldoende zekerheden. Zekerheden die de staat moet kunnen garanderen.

Als voorbeeld: stel een ouder (of beide) rookt. Dat is niet veilig, dus niet een veilige plek voor onderwijs.

Een gesprek met een ambtenaar is dan ook direct een inbreuk op de privacy. Schoolgaande kinderen (onder een bepaalde leeftijd) hoeven niet op gesprek te gaan bij de LPA (en als ze wel op gesprek gaan i.v.m. verzuim, dan is het alleen als er een overtreding is geconstateerd). Waarom de vierjarige wel? Wat is de verwachting tijdens dat gesprek? Wat is het doel?

Er zijn veel systemen in plaats waardoor de veiligheid van kinderen kan worden gewaarborgd: vrijetijdsclubs, familie, vrienden/buren, huisarts, consultatiebureau, mede-thuisonderwijzers, enz. Daarnaast werkt Veilig Thuis en andere systemen ook gewoon nog door. Er zijn heel veel schoolgaande kinderen die gemist worden van bijvoorbeeld huiselijk geweld, dus een gesprekje bij vier of twaalf jaar zet op dat vlak geen zoden aan de dijk. Veel beter zou zijn om bij meldingen bij Veilig Thuis de inspectie/LPA te betrekken.

Afsluiting:

Zoals al gezegd is, laat ik nog behoorlijk wat punten liggen. Bijvoorbeeld:

Er moet voldoende onderwijstijd gevolgd worden, maar er geen urennorm voor is (wat is dan voldoende?).

De toezichthouders moeten een speciale opleiding volgen die met hulp van thuisonderwijsorganisaties en minister van Onderwijs moet worden vastgesteld. Maar in het gehele voorproces van dit wetsvoorstel hebben de twee partijen elkaar niet eens gesproken, laat staan gezien. De ambtenaren die wel gezien en gesproken zijn lijken niks van de feedback meegenomen te hebben, dus dat geeft niet veel vertrouwen voor het vervolg.

Pedagogisch-didactische bekwaamheid moet aangetoond zijn (hoe?) en in het onderwijsplan moet staan hoe eraan gewerkt wordt (wat zijn de kaders?).

Er zijn "maar" drie toetsen om de toetsdruk laag te houden (maar elke toets geeft toch toetsdruk?).

Je mag de inspectie die komt inspecteren weigeren, maar dan vervalt je RECHT op vrijstelling (waarom niet op een neutrale plek afspreken?).

Kennisgeving moet richtingsbezwaren bevatten (in veel gevallen is dat voor veel ambtenaren niet te begrijpen).

In mijn reactie heb ik geprobeerd alternatieven aan te bieden. Indien gewenst ga ik graag in gesprek met betreffende personen.

Met vriendelijke groet,
BEd Nick Mills